

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Prehodnotenie vzdelávania: investície do zručností na dosiahnutie lepších sociálno-ekonomických výsledkov“

COM(2012) 669 final

(2013/C 327/12)

Spravodajca: **Mário SOARES**

Pomocný spravodajca: **Pavel TRANTINA**

Európska komisia sa 20. novembra 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Prehodnotenie vzdelávania: investície do zručností na dosiahnutie lepších sociálno-ekonomických výsledkov“

COM(2012) 669 final.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. júna 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 491. plenárnom zasadnutí 10. a 11. júla 2013 (schôdza z 10. júla 2013) prijal 154 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV vo všeobecnosti podporuje iniciatívu Komisie, a najmä jej úsilie v boji proti nezamestnanosti, no nazdáva sa, že obsah oznámenia zaostáva za jeho názvom – „Prehodnotenie vzdelávania“.

1.2 Súčasná hospodárska a sociálna kríza podmieňuje rozpočtové rozhodnutia štátov Európskej únie a najmä tých, ktoré realizujú programy rozpočtových obmedzení, pričom situáciu zhoršuje zníženie rozpočtu samotnej Únie. EHSV varuje, že škrtý, ku ktorým dochádza v rozpočtoch na vzdelávanie, zmenia iniciatívu a návrhy považované za potrebné len na obyčajné vyhlásenia o dobrých úmysloch.

1.3 EHSV si uvedomuje, že v systémoch vzdelávania sa vyskytujú výrazné nedostatky, ktoré treba odstrániť, ako aj problémy pri prepojení medzi vzdelávaním a pracovnou sférou, ktoré treba zlepšiť, a preto predkladá nasledujúce odporúčania:

európskym inštitúciám, aby:

1.3.1 prehodnotili súčasné mechanizmy zberu, prezentácie a interpretácie údajov o vzdelávaní a odbornej príprave tak, aby boli transparentné a porovnateľné;

1.3.2 zároveň preskúmali súčasné európske procesy vzdelávania a jednotlivé existujúce nástroje, a zrevidovali najmä európske normy a usmernenia pre zabezpečovanie kvality (ESGQA);

1.3.3 uplatnili navrhované opatrenia a začlenili ich do iných iniciatív, ktorých cieľom je začlenenie mladých ľudí na trhu práce, predovšetkým akčný plán „Mládež v pohybe pre zamestnanosť a podnikanie“;

1.3.4 zaručili, že budúci rozpočet EÚ bude obsahovať potrebné finančné prostriedky na celý tento program, a najmä na nedávno schválenú iniciatívu pre zamestnanosť mladých ľudí;

členským štátom, aby:

1.3.5 preskúmali a/alebo v budúcnosti zaktualizovali politiky v oblasti zamestnanosti a vysokokvalitných verejných služieb, a to na základe presvedčenia, že na úplné dosiahnutie cieľov stanovených v oblasti vzdelávania musia investície do tohto sektora sprevádzať pracovné, sociálne a hospodárske politiky na podporu udržateľného rastu a dobrých životných podmienok, pričom sa v tomto procese zaručí plná účasť sociálnych partnerov a ostatných organizácií občianskej spoločnosti;

1.3.6 podporili, aby sa do politik a programov vzdelávania začlenilo získavanie podnikateľských zručností, ktoré by mohli byť okrem vzdelávania v škole doplnené vo vhodnom prípade aj praxou v podnikoch, a zároveň podporili zapojenie podnikov do iniciatív rozvíjaných školami;

1.3.7 podporili v školách zavádzanie duálnych systémov vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré sú zložené z výučby v učebniach a na pracovisku, a informovali vzdelávacie inštitúcie a podniky o význame týchto iniciatív;

1.3.8 naliehavo preskúmali vzťah medzi odborným vzdelávaním a prípravou a pracovnou sférou s cieľom lepšie pochopiť možné nedostatky a poskytnúť odbornú prípravu, ktorá bude skutočne zodpovedať potrebám trhu práce;

1.3.9 zaručili pre všetkých podmienky potrebné na kontinuálne vzdelávanie a zlepšenie odbornej prípravy (zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikácia), čím sa zaručí skutočné dodržiavanie práva na kvalitné celoživotné vzdelávanie;

1.3.10 tvorivým a inovačným spôsobom uznali a docenili neformálne vzdelávanie, viac zviditeľnili zručnosti získané mimo formálneho systému, podporili komplementaritu medzi neformálnym a formálnym vzdelávaním a zároveň presadzovali rovnosť príležitostí;

1.3.11 prijali spoločné normy a zásady s cieľom umožniť stanovenie kritérií kvality systémov, ktoré zaručia uznanie a validáciu neformálneho vzdelávania;

1.3.12 investovali do odbornej prípravy a prijímania kvalitných učiteľov, zlepšovali ich akademické a profesionálne vzdelávanie a zároveň sa snažili zabezpečiť rodovú rovnováhu pri prijímaní učiteľov a poskytovali adekvátne pracovné, platové a kariérne podmienky, aby sa toto povolanie medzi mladými ľuďmi viac zatriktívnilo;

1.3.13 pristupovali k rozpočtom na vzdelávanie a odbornú prípravu ako k investícii do budúcnosti a trvalej potrebe, nevyhnutnej na dosiahnutie povinnosti zaručiť kvalitné a relevantné vzdelávanie pre všetkých, a zároveň zabránili škrtom, ktoré by negatívne ovplyvnili túto povinnosť;

1.3.14 zapojili všetky zainteresované strany (vrátane mládežníckych a komunitných organizácií, škôl, učiteľov, rodičov a vychovávateľov, podnikov a odborov) do vytvárania a monitorovania vzdelávacích politík a odhaľovania možných problémov, ako aj do vzdelávania a odbornej prípravy mladých ľudí a ich začleňovania do spoločnosti, stanovili jasné ciele, zaviedli pravidelné hodnotenia a vyčlenili dostatočné zdroje s cieľom zaručiť ich udržateľnosť;

sociálnym partnerom, aby:

1.3.15 prevzali zodpovednosť a riadne implementovali rámec opatrení pre zamestnanosť mladých ľudí schválený ako súčasť spoločného pracovného programu na obdobie rokov 2012 – 2014, pričom sa zamerajú na prepojenie medzi vzdelávaním, očakávaniami mladých ľudí a potrebami trhu práce a zohľadnia prechod mladých ľudí zo školy na trh práce s cieľom celkovo zvýšiť mieru zamestnanosti.

2. Úvod

2.1 EHSV sa často zaoberá otázkou vzdelávania, a preto víta argument Komisie v oznámení, ktorým potvrdzuje, že

„investícia do vzdelávania a odbornej prípravy (...) zohráva dôležitú úlohu pri zvyšovaní rastu a (...) produktivity“⁽¹⁾. Zároveň súhlasí s obavami vyjadrenými v dokumente, pokiaľ ide o veľké zmeny, ktoré prebiehajú na európskych trhoch práce a umocňujú potrebu prehodnotiť systémy vzdelávania s cieľom vyriešiť zistené chyby a nedostatky.

2.2 EHSV mnohými stanoviskami prispel k uznaniu vzdelávania ako základného ľudského práva⁽²⁾. Uvádza v nich, že ústredným cieľom celoživotného vzdelávania je formovanie slobodných a nezávislých občanov s kritickým pohľadom na svet, ktorí sú schopní prispieť k rozvoju spoločnosti, v ktorej žijú a uvedomujú si, že majú spoločné hodnoty a jednu kultúru.

2.3 Výbor je presvedčený, že v rámci vzdelávania učiteľov by sa mala venovať pozornosť moderným komunikačným zručnostiam, vďaka ktorým by bola výučba v školách relevantnejšia a zaujímavejšia⁽³⁾.

2.4 EHSV tiež súhlasí s tým, že je potrebné bezodkladne nájsť koherentné a prierezové politické riešenia niektorých zásadných problémov, ako sú najmä pretrvávajúca vysoká miera predčasného ukončenia školskej dochádzky v Európe, nízke zapojenie pracovníkov do celoživotného vzdelávania, milióny žien a mužov s nízkou úrovňou vzdelania, nedostatočné ovládanie čítania u detí mladších ako 15 rokov a vysoká nezamestnanosť mladých ľudí v niektorých krajinách EÚ.

2.5 EHSV sa však obáva, že prínos iniciatív navrhovaných Komisiou sa v krízovej situácii, ktorej čelia krajiny Európy, neprejaví. Rozpočtové škrt, najmä pokiaľ ide o zdroje určené na vzdelávanie a odbornú prípravu, môžu ohroziť nápravu základných nerovností a podporu vysokokvalitného vzdelávania pre všetkých⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ COM(2012) 669 final.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 161, 6.6.2013, s. 67 – 72; Ú. v. EÚ C 161, 6.5.2013, s. 27 – 34; Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 8 – 15; Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 97; Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 103; Ú. v. EÚ C 76, 14.3.2013, s. 1; Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 154; Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 94; Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 143; Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 11; Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 50; Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 1; Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 142; Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 1; Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 55; Ú. v. EÚ C 21, 21.1.2011, s. 66; Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 81; Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 113; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 10; Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 100; Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 95; Ú. v. EÚ C 151, 17.6.2008, s. 45; Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 85; Ú. v. EÚ C 151, 17.6.2008, s. 41

⁽³⁾ „Survey of Schools: ICT in Education“ (Prieskum v školách: IKT vo vzdelávaní), <https://ec.europa.eu/digital-agenda/node/51275>.

⁽⁴⁾ Monitorovacia správa iniciatívy UNESCO Vzdelávanie pre všetkých z roku 2012 uvádza, že sa zastavilo plnenie cieľov EFA, a zároveň dospela k záveru, že ak sa majú dosiahnuť pozitívne výsledky pre občanov, vzdelávacie systémy musia mať k dispozícii dostatočné a udržateľné zdroje. OECD vo svojich nedávnych vyhláseniach uvádza, že verejné vzdelávanie zamerané na kvalitu a rovnosť je najlepším spôsobom, akým môžu vlády dosiahnuť úspory a zároveň výhodne investovať. Musí sa zabezpečiť zapojenie najviac znevýhodnených komunít a ľudí, pretože len vtedy možno hovoriť o kvalitnom vzdelávacom systéme. Konferencia EI-OECD na tému „Quality and dialogue key to public education“, 4. februára 2013.

2.6 Napriek tomu, že vzdelávanie patrí medzi právomoci členských štátov, Európska únia tiež zohráva významnú úlohu, či už prostredníctvom otvorenej metódy koordinácie medzi jednotlivými ministerstvami školstva, alebo pomocou mechanizmov zberu údajov na európskej úrovni, ako aj prostredníctvom rôznych európskych iniciatív v oblasti vzdelávania, ako sú bolonský a kodanský proces, bruggské komuniké, Európsky systém prenosu a zhromažďovania kreditov (ECTS), Európsky systém prenosu a zhromažďovania kreditov v odbornom vzdelávaní a príprave (ECTVET), európsky kvalifikačný rámec (EQF) a európske normy a usmernenia týkajúce sa zabezpečenia kvality (ESGQA) ⁽⁵⁾.

2.7 Obavy, ktoré vyjadrila veľká časť občianskej spoločnosti, týkajúce sa nesúladu medzi skutočnými zručnosťami mladých ľudí a potrebami podnikov, ako aj komplikovaného prechodu medzi školou a zamestnaním alebo z nezamestnanosti do zamestnania sú opodstatnené, a preto sa nimi treba zaoberať. EHSV preto obzvlášť víta rozhodnutie Európskej komisie posilniť spoločné úsilie škôl a pracovnej sféry zamerané na podporu spoločných iniciatív a opatrení, ktorými sa má uľahčiť prechod zo vzdelávacieho do pracovného procesu, znížiť prekážky v mobilitě, podstatne zlepšiť fungovanie trhu práce a zaručiť rovnosť príležitostí. EHSV žiada Komisiu a členské štáty, aby v tomto smere pokročili a aby zároveň zachovali európsky sociálny model a posilnili sociálnu súdržnosť.

2.8 EHSV víta nový rámec opatrení pre zamestnanosť mladých ľudí, ktorý bol vytvorený spolu so sociálnymi partnermi ako dôležitá súčasť spoločného pracovného programu na obdobie rokov 2012 – 2014 a prvýkrát prezentovaný na sociálnom summite tripartity v marci 2013.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Výbor víta skutočnosť, že Komisia venuje osobitnú pozornosť boju proti nezamestnanosti mladých ľudí v štyroch kľúčových oblastiach: vysokokvalitné vzdelávanie a odborná príprava, začlenenie praktického vzdelávania v pracovnej oblasti, začlenenie duálnych systémov vzdelávania a odbornej prípravy a posilnenie partnerstiev s cieľom dosiahnuť spoločný cieľ.

3.2 Názov oznámenia naznačuje ambíciu, ktorú jeho obsah neplní, a to pravdepodobne preto, že Komisia sa snažila zamerať len na jeden cieľ. EHSV sa však nazdáva, že reflexia mohla ísť aj ďalej a zaoberať sa naliehavými otázkami/výzvami, ako je súčasná demografická situácia v Európe, energetika

a migrácia, ktoré by si vyžadovali omnoho ucelenejšie riešenia. V budúcnosti treba zohľadniť ďalšie úvahy, ktoré nedávno odzneli v OSN a UNESCO ⁽⁶⁾.

3.3 V súvislosti s návrhom Komisie EHSV upozorňuje na riziko, že vzdelávanie sa bude považovať len za nástroj rozvoja zručností výlučne zameraných na pracovnú sféru a na zvyšovanie zamestnatelnosti ⁽⁷⁾. EHSV opakovane zdôrazňuje svoje presvedčenie, že zamestnatelnosť nezávisí len od nadobudnutia základných zručností a praktických skúseností, ale tiež od kvalít a postojov, ako je aktívne občianstvo, osobný rozvoj alebo priaznivé životné podmienky. Hoci teda zamestnatelnosť možno považovať za cieľ, ktorý treba dosiahnuť v rámci prehodnotenia vzdelávania, nesmie byť ponímaná príliš striktné.

3.4 EHSV pripomína, že na celkové dosiahnutie cieľov v oblasti vzdelávania musia investície do tohto sektora sprevádzať pracovné, sociálne a hospodárske politiky na podporu udržateľného rastu a dobrých životných podmienok. EHSV už predtým odporúčal EÚ a členským štátom, aby najmä v období krízy do budúcnosti preskúmali a/alebo zaktualizovali politiky v oblasti zamestnanosti a kvalitných verejných služieb, a aby venovali väčšiu pozornosť špecifickým skupinám (deti, osoby so špeciálnymi potrebami, migranti atď.), začlenili do všetkých týchto politík rodové hľadisko a v plnej miere zapojili organizovanú občiansku spoločnosť ⁽⁸⁾.

3.5 Skutočnosť, že existuje určitý nesúlad medzi zručnosťami, ktoré trh práce v súčasnosti vyžaduje, a zručnosťami, ktoré mladí ľudia a pracovníci nadobudli, ešte zvyšuje naliehavosť prepojenia vzdelávania a pracovnej sféry tak, aby sa tento nesúlad prekonala, hoci je tiež pravdou, že čas strávený vo vzdelávaní nie je a ani nemôže byť rovnaký ako čas strávený v zamestnaní.

3.6 EHSV víta nedávne rozhodnutie Európskej rady spustiť systém záruk pre mladých, ktorého cieľom je zabezpečiť všetkým mladým ľuďom vo veku do 25 rokov primeranú ponuku práce alebo ďalšieho vzdelávania, prípadne odbornej praxe, do štyroch mesiacov od ukončenia štúdia alebo straty zamestnania.

⁽⁶⁾ Dvanásť medzinárodných expertov v oblasti vzdelávania iniciovalo v sídle UNESCO (Paríž, 12 – 14. februára 2013) kritickú revíziu najvýznamnejších správ zameraných na vzdelávanie, ktoré vypracovala táto organizácia v 20. storočí – správa „Learning to Be“, Edgar Faure (1972) a správa „Learning: The Treasure Within“, Jacques Delors, (1996) – vzhľadom na nedávne zásadné sociálne zmeny (www.unesco.org).

⁽⁷⁾ „Zamestnatelnosť“ a „vytváranie pracovných miest“ sú dva pojmy, ktoré neznamenajú to isté a ani nepredstavujú ten istý pojem. Zatiaľ čo vytváranie pracovných miest vyjadruje zložitý jav, v rámci ktorého je zodpovednosť rozdelená medzi štát, zamestnávateľov a pracovníkov, čo prináša potrebu sociálneho dialógu a rokovaní, pojem zamestnatelnosť sa takmer výlučne vzťahuje na individuálnu zodpovednosť tých, ktorí si hľadajú zamestnanie.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 18.

⁽⁵⁾ Všetky skratky sa vzťahujú na názvy v anglickom jazyku.

3.7 EHSV však upozorňuje na skutočnosť, že súčasná miera nezamestnanosti vplyva nielen na mladých ľudí, ale aj na starších pracovníkov. Preto by sa mali využiť vedomosti týchto pracovníkov, a to nielen tým, že pomôžu mladým ľuďom začleniť sa do pracovnej sféry, ale aj tým, že sprostredkujú svoje poznatky získané na základe rôznych skúseností.

3.8 Výbor ľutuje, že Komisia v tomto oznámení nevyužila príležitosť uznať úlohu neformálneho vzdelávania ako doplnku k formálnemu vzdelávaniu a upozorňuje na výzvu účastníkov sympózia v Štrasburgu na vytvorenie spoločného dlhodobého a strednodobého procesu s cieľom uznať neformálne vzdelávanie v Európe⁽⁹⁾.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Základné a prierezové zručnosti

4.1.1 EHSV súhlasí s Komisiou v tom, že „je potrebné, aby sa úsilie zameralo na rozvíjanie prierezových zručností, najmä podnikateľských zručností“, no nazdáva sa, že prvým krokom pre všetkých musí byť získanie základných zručností. Súhlasí tiež s tým, že výučbe jazykov sa musí aj naďalej venovať osobitná pozornosť. Mladý človek, ktorý získal dobré základné a prierezové zručnosti (najmä práca v tíme, ovládanie viacerých jazykov, schopnosť používať IT nástroje, schopnosť vytvoriť si názor a vyjadriť ho, účasť na prijímaní rozhodnutí atď.), bude mať nepochybne menej problémov s tým, aby sa začlenil do trhu práce alebo uspel v podnikateľskej sfére.

4.1.2 „Podnikateľské zručnosti“ sú nepochybne dôležitým prvkom, ak sa však nebudú zameriavať iba na zakladanie podnikov. Bez podnikavého prístupu sa v živote nedá veľa dosiahnuť, a to najmä v ťažkých časoch, aké zažívame teraz. Začlenenie týchto zručností do politik a programov v oblasti vzdelávania je preto vítané.

4.1.3 Pre rozvoj podnikateľského ducha aj mimo učebných osnov môže mať veľký význam možnosť absolvovať stáže v podnikoch alebo v nejakej organizácii, ako aj podpora zapojenia podnikov a organizácií do iniciatív rozvíjaných školami. Komisia a členské štáty by mali transparentnejšie objasniť, čo znamená spravodlivý prístup k primeranému vzdelávaniu a k programom prípravy na aktívny život, a vytvoriť spoločný súbor ukazovateľov, ktoré umožnia porovnanie na rôznych úrovniach a zhodnotenie výsledkov, a to za účasti sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti.

⁽⁹⁾ Sympóziu, ktoré sa konalo 14. – 16. novembra 2011, usporiadala Európska komisia spolu s Radou Európy a niekoľkými mládežníckymi organizáciami, ako sú Európske fórum mladých, YiA NA Jugend für Europa z Nemecka a SALTO training and cooperation RC. (http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/documents/EKCYF/Youth_Policy/docs/Youth_Work/Policy/STATEMENT_Symposium_participants_160312.pdf).

4.1.4 EHSV sa však nazdáva, že plný potenciál podnikateľského ducha sa podarí rozvinúť len vtedy, ak ho bude sprevádzať zmysel pre spoluprácu a kolektív, ktorý by malo u detí a mladých ľudí vzdelávanie tiež podporovať.

4.1.5 Vzdelávaniu v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM)⁽¹⁰⁾ sa musí v rámci vzdelávacích systémov neustále venovať osobitná pozornosť, pretože tieto odbory sú naďalej v strede záujmu spoločnosti, ktorej dominujú technológie a technologický rozvoj, a pretože dopyt po vysokokvalifikovaných pracovníkoch s vynikajúcimi vedeckými znalosťami bude čoraz väčší⁽¹¹⁾. Je však dôležité, aby sa k týmto témam pristupovalo priateľskejšie a tvorivejšie, a tým aj prístupnejším spôsobom, ktorý tiež umožní dosiahnuť väčšiu a lepšiu rodovú rovnováhu⁽¹²⁾.

4.1.6 V dokumente sa nehovorí o vplyve krízy a úsporných politik na vedu a výskum a na ich aktérov (výskumníkov, akademických pracovníkov, univerzity), ani o úniku mozgov, ktorý v súčasnosti prebieha vo viacerých členských štátoch EÚ. EHSV sa vo viacerých stanoviskách⁽¹³⁾ zmienil o tom, že je dôležité pokročiť v snahe o úplné dokončenie Európskeho výskumného priestoru, pričom uviedol, že voľný pohyb výskumných pracovníkov, vedeckých poznatkov a technológií by sa mal stať „piatou slobodou“ na vnútornom trhu.

4.2 Odborné zručnosti

4.2.1 EHSV má rovnaké obavy ako Komisia, pokiaľ ide o nesúlad medzi vzdelávaním a trhom práce. Je jasné, že vzdelávací systém, ktorý nie je prepojený s trhom práce, môže viesť k získaniu neúplných zručností a čo je ešte horšie, k nezamestnanosti⁽¹⁴⁾. EHSV súhlasí s tým, že treba venovať zvýšenú pozornosť preskúmaniu odborného vzdelávania a odbornej prípravy a zlepšiť chápanie súvislostí medzi odborným vzdelávaním a prípravou a pracovnou sférou tak, aby lepšie odrážali jej reálne potreby, a zdôrazňuje význam zapojenia sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti pre vytvorenie odbornej prípravy, ktorá by zodpovedala trhu práce⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁰⁾ Skratka v anglickom jazyku.

⁽¹¹⁾ Podľa CEDEFOP sa môže do roku 2020 zvýšiť dopyt po vysokokvalifikovaných pracovníkoch o 16 miliónov a po stredne kvalifikovaných pracovníkoch o 3,5 milióna, pričom dopyt po nízkokvalifikovaných robotníkoch sa môže znížiť o 12 miliónov.

⁽¹²⁾ Skúsenosti získané v niektorých členských štátoch preukazujú, že je možné zatriktívniť výučbu matematiky.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 95, 23.4.2003, s. 8; Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 8; Ú. v. EÚ C 306, 16.12.2009, s. 13; Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39; Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 121; Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 111; Ú. v. EÚ C 299, 04.10.2012, s. 72; Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 60; Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 88; Ú. v. EÚ C 76, 14.3.2013, s. 43; Ú. v. EÚ C 76, 14.3.2013, s. 31.

⁽¹⁴⁾ V revidovanom odporúčaní UNESCO o technickom vzdelávaní a odbornej príprave sa uvádza, že vzhľadom na súčasný aj očakávaný obrovský vedecko-technický a sociálno-ekonomický rozvoj, ktorý je charakteristický pre našu dobu, najmä pokiaľ ide o globalizáciu a revolúciu v oblasti informačných a komunikačných technológií, musí byť technické a odborné vzdelávanie dôležitou súčasťou vzdelávacieho procesu všetkých krajín. (UNESCO, 2001).

⁽¹⁵⁾ Memorandum on Cooperation in Vocational Education and Training in Europe Berlin, 10. a 11. decembra 2012.

4.2.2 Certifikácia a školenie zamerané na zručnosti v oblasti IKT sú pre trh práce veľmi dôležité, preto by sa malo investovať do vhodných programov s cieľom zaručiť tieto zručnosti v odbornej príprave a vyššom vzdelávaní, predovšetkým pokiaľ ide o mladých ľudí. EHSV podporuje návrh na vytvorenie európskej značky kvality pre priemysel a školenie a certifikáciu v oblasti IKT.

4.2.3 EHSV opätovne zdôrazňuje právo každého jednotlivca na celý súbor vedomostí a zručností, ktoré mu umožnia v plnej miere sa začleniť do pracovného života a do spoločnosti. Právo na odbornú prípravu by nemali mať len mladí ľudia, ktorí sa v budúcnosti začlenia na trhu práce, ale všetci pracovníci, aby si mohli zaktualizovať svoje zručnosti a čeliť výzvam vyplývajúcim zo zmien, ku ktorým v súčasnosti dochádza. Zamestnateľnosť nie je doménou výlučne mladých ľudí.

4.2.4 Vzdelávanie založené na praxi, a najmä duálne systémy, ktoré spájajú vyučovanie v škole so skúsenosťami na pracovisku, môžu zohrávať významnú úlohu pri realizácii zmien potrebných pre tvorbu pracovných miest⁽¹⁶⁾, musia však byť súčasťou systému vzdelávania, čo si vyžaduje určité objasnenie úloh jednotlivých aktérov. Zvyšovanie povedomia v školách a podnikoch o tomto type vzdelávania je veľmi dôležité⁽¹⁷⁾.

4.3 Podpora otvoreného a flexibilného učenia

4.3.1 Skutočnosť, že modely sa menia doteraz nevídanou rýchlosťou (od priemyselnej spoločnosti k spoločnosti založenej na vedomostiach a od nej k spoločnosti fungujúcej v rámci sietí) si vyžaduje tvorivejší a inovatívnejší prístup, pričom sa prepoja rôzne oblasti života a rôzne činnosti, uzná a ocení sa úspech, vybudujú mosty medzi kultúrami, všeobecným vzdelávaním a odbornou prípravou a trhom práce a zároveň sa posilní komplementarita medzi neformálnym a formálnym vzdelávaním a podporí rovnosť príležitostí.

4.3.2 Podpora vzdelávania má zmysel za predpokladu, že ľudia majú možnosť naplno ho využiť a že to nezávisí výlučne len od úsilia, ktoré každý človek môže a musí vyvinúť. V opačnom prípade zostanú ľudia, ktorí už vo svojej podstate patria k najviac znevýhodneným alebo marginalizovaným skupinám, aj naďalej vylúčení. EHSV preto s rastúcim znepokojením poukazuje na skutočnosť, že miera zapojenia do programov vzdelávania dospelých je podľa Komisie veľmi nízka. Priemerná miera zapojenia dospelých do celoživotného vzdelávania v EÚ je 8,9 % a v siedmich členských štátoch ledva dosahuje 5 %.

⁽¹⁶⁾ V oznámení sa uvádzajú nasledujúce odvetvia s potenciálom rastu: informačné a komunikačné technológie, zdravotníctvo a opatrovateľské služby, nízkoúhlíkové technológie, personalizované služby, služby súvisiace s podnikaním, námorné hospodárstvo a ekologické odvetvia, alebo odvetvia prechádzajúce významnými zmenami, ktoré si vyžadujú pracovné sily s lepšími zručnosťami.

⁽¹⁷⁾ Skúsenosti s duálnym systémom v Rakúsku sú príkladom osvedčeného postupu a mali by sa dôkladne preskúmať podmienky potrebné na jeho dosiahnutie a dosiahnuté výsledky.

4.3.3 Postupy uznávania vedomostí nadobudnutých mimo školy (neformálne vzdelávanie) sú v súčasnosti príliš formálne a treba ich zlepšiť. Malo by sa tiež zdôrazniť, že rozhodnutia musia vziť z konzultácií s príslušnými sociálnymi partnermi a ostatnými organizáciami občianskej spoločnosti a že štát by mal byť zodpovedný za zaručenie kvality tohto uznania. Postupy uznávania môžu účinnejšie prispieť k zviditeľneniu výhod neformálneho vzdelávania, a to najmä u sociálnych partnerov. Tiež je dôležité poskytovať čo najrozsiahlejšie a najrozumiteľnejšie informácie o modeloch uznávania a potvrdzovania zručností s cieľom zabezpečiť, aby boli prínosom pre všetkých.

4.3.4 V čase vysokej nezamestnanosti, najmä u mladých ľudí, je prehodnotenie získavania zručností otvorenejším a flexibilnejším spôsobom významnou strednodobou a dlhodobou výzvou pre Európu. Prekonanie týchto výziev si vyžaduje, aby členské štáty okrem iného:

- a) zaručili, aby sa všetci mohli zapojiť do celoživotného vzdelávania, ktoré im umožní zvýšenie úrovne zručností a prístup ku kvalifikovanejším pracovným miestam, čím sa splní cieľ „inkluzívneho rastu“ stratégie Európa 2020;
- b) zaručili mladým ľuďom možnosť konzultácie s odborníkmi v oblasti kariérneho poradenstva;
- c) pomocou praktických, inovatívnych a tvorivých opatrení, ktoré boli schválené v rámci sociálneho dialógu, zlepšili odbornú prípravu (zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikácia) pre tých, ktorí už pracujú alebo by chceli pracovať, ale nemajú adekvátne akademické alebo neakademické zručnosti. Pri týchto iniciatívach treba zohľadniť vek, skúsenosti a znalosti pracovníkov;
- d) potvrdili právo jednotlivca na vysokokvalitnú certifikovanú odbornú prípravu, pričom sa stanoví počet hodín odbornej prípravy za rok pre všetkých pracovníkov, a to nezávisle od úrovne kvalifikácie a typu zmluvy;
- e) povzbudzovali podniky, aby vypracovali plány rozvoja zručností, a to spolu s pracovníkmi a zamestnávateľmi, pričom sa zohľadnia podmienky jednotlivých podnikov, najmä MSP, v zmysle dohody medzi pracovníkmi a zamestnancami uzavretej na európskej úrovni;
- f) podporili iniciatívy zamerané na zviditeľnenie zručností získaných mimo formálneho vzdelávania, posilnili uznávanie neformálneho vzdelávania a zaručili jeho kvalitu.

4.3.5 Výbor podporuje snahu Komisie o vytvorenie európskeho priestoru pre zručnosti a kvalifikácie s cieľom zabezpečiť väčší súlad a transparentnosť pri uznávaní zručností a kvalifikácií v EÚ.

4.4 Podpora európskych učiteľov a vychovávateľov

4.4.1 EHSV súhlasí s tým, že oznámenie uznáva kľúčovú úlohu učiteľov a vychovávateľov pri zlepšovaní vzdelávania a podpore detí a mladých ľudí pri získavaní zručností, ktoré potrebujú, aby mohli čeliť výzvam globalizácie. Investície do odbornej prípravy a zamestnávania vysokokvalitných učiteľov a vychovávateľov sú preto potrebnou a pozitívnou stratégiou.

4.4.2 Tvrdenie, že dobrí učitelia a vychovávatelia môžu byť prínosom však nie je to isté ako tvrdenie, že len samotná výučba podmieňuje vzdelanie študenta alebo jeho chápanie sociálno-ekonomického kontextu, v ktorom tento proces prebieha.

4.4.3 Vzhľadom na ďalekosiahle hospodárske, sociálne a technologické zmeny by sa povolanie učiteľa malo vnímať ako kľúčový prvok pri podpore vysokokvalitného vzdelávania, ktoré sa dokáže prispôbiť súčasným požiadavkám. To znamená, že zlepšovanie akademického a profesionálneho vzdelávania učiteľov, ako aj poskytnutie primeraného platového ohodnotenia a podmienok kariérneho postupu a zatriktívnenie tohto povolania u mladých ľudí nadobúdajú v tejto súvislosti veľký význam. Zároveň je veľmi dôležité zaručiť väčšiu rodovú rovnováhu pri prijímaní učiteľov.

4.4.4 Výbor upozorňuje na to, že do procesu prijímania učiteľov treba zaradiť hľadisko rozmanitosti, najmä pokiaľ ide o etnický pôvod, kultúru, náboženstvo, vek atď. Okrem toho, v súvislosti s voľným pohybom osôb a migráciou, je obzvlášť dôležité, aby sa zlepšili jazykové znalosti a zručnosti v medzikultúrnej komunikácii u detí a mladých ľudí, ako aj u učiteľov s cieľom zlepšiť spoluprácu aj vtedy, ak sa materinské jazyky rôznia. Učiteľom sa musí poskytnúť vhodná odborná príprava, aby boli schopní pracovať so žiakmi, ktorí predčasne ukončili školskú dochádzku alebo sú v núdzi, pochádzajú zo sociálne rizikových oblastí alebo sú vystavení vylúčeniu. Preto sú potrební učitelia, ktorí sa dokážu začleniť do multikultúrneho a rôznorodého vzdelávacieho prostredia⁽¹⁸⁾.

4.5 Financovanie vzdelávania

4.5.1 EHSV víta záväzok Komisie zamerať sa viac na financovanie vzdelávania a otvoriť diskusiu s hlavnými aktérmi o výhodách investovania do vzdelávania⁽¹⁹⁾. Podporuje tiež

myšlienku spolupráce so sociálnymi partnermi s cieľom preskúmať spôsob, ako zvýšiť ponuku vysokokvalitnej praxe na pracovisku.

4.5.2 Výbor víta, že členské štáty podporujú vnútroštátne diskusie o mechanizmoch udržateľného financovania vzdelávania a odbornej prípravy. Napriek tejto pozornosti sa však financovanie vzdelávania a odbornej prípravy v mnohých členských štátoch znižuje⁽²⁰⁾. EHSV poukazuje na význam rozsiahleho a kontinuálneho zapojenia sociálnych partnerov a ostatných organizácií občianskej spoločnosti do tohto procesu. Výbor víta úsilie o zapojenie súkromného sektora do spolufinancovania vzdelávania, najmä odborného vzdelávania a prípravy, ale zároveň odporúča, aby sa v takýchto prípadoch zaviedli jasné kritériá pre rozdelenie zodpovednosti medzi rozličné sektory (verejný, súkromný alebo iné). Nesmie to znamenať odobratie zodpovednosti štátov za národné a medzinárodné záväzky, ku ktorým sa zaviazali s cieľom zaručiť primerané financovanie a vysokokvalitné vzdelávanie pre všetkých⁽²¹⁾.

4.5.3 EHSV dôrazne vyzdvihuje význam programov, ako sú Erasmus, Erasmus Mundus a Mládež v akcii pre mobilitu mladých ľudí. Príspevok týchto programov k osobnému rozvoju mladých ľudí, ich zručnostiam a kvalifikáciám je všeobecne uznávaný. Financovanie týchto programov by sa preto malo v rámci nového viacročného finančného rámca zvýšiť. Mal by sa tiež zlepšiť postup výberu účastníkov, aby sa zabezpečili spravodlivé, rovnaké a skutočné šance pre všetkých, a k účasti na týchto iniciatívach by sa mali podporovať určité konkrétne rizikové skupiny prostredníctvom programov a riešení na prekonávanie prekážok spojených s financiami alebo kvalifikáciou, s ktorými sa stretávajú mnohí študenti a mladí ľudia.

4.6 Partnerstvá

4.6.1 EHSV súhlasí s Komisiou, pokiaľ ide o význam užšej spolupráce s rôznymi aktérmi a sociálnymi skupinami v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. Partnerstvá môžu priniesť obohacujúcu výmenu skúseností a sú príležitosťou na to, aby sa do vzdelávacieho procesu zapojili všetci, ktorí môžu poskytnúť a/alebo aktualizovať špecifické zručnosti, a to najmä tie, ktoré žiada trh práce.

4.6.2 EHSV zdôrazňuje, že je dôležité zapojiť všetky zainteresované strany (vrátane mládežníckych a komunitných organizácií, škôl, učiteľov, rodičov a vychovávateľov, podnikov a odborov, miestnych a regionálnych samospráv a vnútroštátnych verejných orgánov) do vzdelávania a stanoviť jasné ciele, zaviesť pravidelné hodnotenia a vyčleniť dostatočné zdroje s cieľom zaručiť ich udržateľnosť. Výbor dúfa, že program Erasmus pre

⁽¹⁸⁾ Ú. v. EÚ C 151, 17.6.2008, s. 41; Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s.85.

⁽¹⁹⁾ UNESCO uverejnilo novú štúdiu, ktorá analyzuje príspevky podnikov a súkromných nadácií na vzdelávanie a v ktorej uvádza, že tieto príspevky dosahujú celkovú výšku len 683 mil. USD ročne. V rámci širšej perspektívy ide o 0,1 % obratu dvoch najväčších svetových ropných spoločností alebo o ekvivalent ceny dvoch lietadiel typu Airbus A380. Je to zanedbateľný príspevok v porovnaní so 16 mld. USD, ktoré sú každoročne potrebné na to, aby mohli všetky deti navštevovať základnú školu. Prezentácia na fóre v Davose 23. januára 2013.

⁽²⁰⁾ Správa Eurydice „Funding of Education in Europe 2000 – 2012. The Impact of the Crisis.“ (http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/129EN.pdf).

⁽²¹⁾ Záväzok zaručiť vysokokvalitné vzdelávanie pre všetkých je začlenený do všetkých národných ústav a na medzinárodnej úrovni do záverečného vyhlásenia svetovej konferencie o vzdelávaní, UNESCO, Jomtien, 1990 a do rozvojových cieľov tisícročia, OSN, New York, 2000, ktorých signatármi sú všetky členské štáty EÚ.

všetkých rozhodujúcim spôsobom prispeje k podpore, posilneniu a propagácii partnerstiev, ktoré sa snažia zaručiť vysokokvalitné vzdelávanie a rovnaké príležitosti. Vzdelávanie je holistickým procesom, preto si vyžaduje vysokú úroveň kariérneho usmernenia spolu s odbornými poradenstvom. Okrem toho treba šíriť osvedčené postupy používané v mnohých školách, ktoré sa po skončení vyučovania premieňajú na strediská kultúrnej činnosti, stretnutí a ďalšieho vzdelávania a ponúkajú rozličné možnosti pre rôzne generácie a rôzne spoločenské kategórie.

4.6.3 Výbor uznáva význam mládežníckych združení pre dynamiku zapojenia mladých ľudí a ich príspevok k riešeniu obrovských problémov, ktoré postihujú mladých ľudí

v súčasnosti. Medzi ne samozrejme patrí nezamestnanosť mladých ľudí, ktorej extrémne vysoká miera je absolútne neprijateľná. Vytváranie partnerstiev s týmito organizáciami na podporu získavania sociálnych zručností (soft skills), ako sú organizačné schopnosti, komunikácia, vodcovstvo, iniciatíva, znalosť cudzích jazykov a iné zručnosti, by mohlo byť prínosnou stratégiou za predpokladu, že budú zaručené aj zdroje potrebné na jej implementáciu ⁽²²⁾.

4.6.4 EHSV víta myšlienku vytvorenia záruk pre mladých v členských štátoch, ktoré by boli financované v rámci viacročného finančného rámca, no nazdáva sa, že 6 mld. EUR jednoznačne nepostačuje, keďže určitú časť z týchto prostriedkov už poskytuje Európsky sociálny fond.

V Bruseli 10. júla 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽²²⁾ Správa Univerzity v Bath/GHK poukázala na vplyv formálneho vzdelávania na zamestnateľnosť mladých ľudí a na význam mládežníckych organizácií v tomto procese.